

یادداشت

رقابت در صنعت بانکداری

دکتر امیر جعفری صامت
استاد دانشگاه و پژوهشگر علوم بانکی

● از حدود یک دهه پیش مطالعاتی در ادبیات علم اقتصاد آغاز شده است که تسهیلات غیرجاری یا همان مطالبات معوق عوامل مؤثر بر آسیب‌پذیری مالی را بررسی می‌کنند. این موقعیت ممکن است به این واقعیت یفزاید که دارایی‌های آسیب‌دیده نقشی کلیدی در آسیب‌پذیری مالی ایفا می‌کند؛ چراکه برای مثال ارتباط عمیقی میان مطالبات معوق و بحران‌های مالی و بانکی آزرآنتین، آسیای شرقی و کشورهای آفریقایی در طول دهه ۱۹۹۰ وجود داشت. در زمینه تأثیر رقابت در صنعت بانکداری بر مطالبات معوق بانک‌ها دیدگاه‌های متعددی مطرح شده است. برخی رقابت را باعث افزایش مطالبات معوق و برخی دیگر کاهشده مطالبات معوق می‌دانند. در این زمینه توجهیاتی نیز ارائه شده است.دلایل کسانی که رقابت را افزایش‌ده مطالبات معوق بانک‌ها می‌دانند، مطرح می‌کنند:افزایش میزان رقابت و کاهش قدرت بازاری بانک‌ها باعث کاهش ارزش روز می‌شود؛ ارزش روز درواقع ارزشی است که بانک ورای ارزش دفتری‌اش در بازار داراست. درواقع، ارزش روز ارزش فعلی درآمدهایی است که بانک تنها در صورت ادامه فعالیت خود در بازار می‌تواند به دست آورد. در این صورت، با کاهش ارزش روز هزینه فرصت ورشکستگی نزد بانک‌ها کاهش می‌یابد که این مسئله بانک‌ها را به ریسک‌پذیری بیشتر تشویق می‌کند و با حرکت به سمت افزایش رقابت بر تعداد بانک‌ها افزوده می‌شود. افزایش تعداد بانک‌ها نظرات‌های بیرونی بر بانک‌ها را مشکل می‌کند. احتمالاً با کاهش کارآمدی نظارت ضریب ریسک‌پذیری بانک‌ها افزایش خواهد یافت. بانک‌های بزرگ‌تر معمولاً مشتریان باسابقه‌تری دارند. بانک‌ها به شناخت بیشتر مشتریان فائق آمده و وام‌های کم‌ریسک‌تری بپردازند. از این طریق می‌توانند بر مشکل اطلاعات نامتقارن و انتخاب بد آنان که رقابت را باعث بهبود آمارها در این مسئله می‌دانند دست یابند که این نیز دلایل خود را دارد. نخستین و مهم‌ترین دلیل در این حوزه پارادایم انتقال ریسک و انتخاب بد متمرکز است که درواقع، تأثیر رقابت را بر انگیزه‌های مخاطرات اخلاقی و انتخاب بد وام‌گیرندگان بررسی می‌کند. پیش از پرداختن به این پارادایم دو مفهوم مخاطرات اخلاقی و انتخاب بد توضیح داده می‌شود. مخاطرات اخلاقی زمانی پدید می‌آیند که یک فرد در شرایطی که تمام ریسک پروژه متوجه خود اوست و شرایط دیگری که از ریسک پروژه جداست دو رفتار متفاوت از خود نشان دهد. این فرد تمایل دارد در حالتی که ریسک یک پروژه بر عهده شخص دیگری است، احتیاط کمتری به خرج دهد. در بانکداری مشکلات مخاطرات اخلاقی ریسک نکول وام‌گیرندگان را افزایش می‌دهد. انتخاب بد نیز زمانی پدید می‌آید که اطلاعات در دو طرف معامله به‌صورت متقارن توزیع نشده باشد.در چنین شرایطی بانک‌ها با مشتریانی مواجه می‌شوند که پروژه‌هایشان ریسکی را در بر دارند که بیش از ریسک مورد انتظار بانک‌ها برای آن پروژه است. بخش مالی به دلیل ارتباط عمیقی که با بخش حقیقی اقتصاد دارد و نقش مهمی که در تأمین مالی این بخش ایفا می‌کند، اهمیت بسیار زیادی دارد تا آنجا که وقوع هر بحران در این بخش قابلیت سرایت سریع به سایر بخش‌ها را دارد. براساس این، امروزه مباحث مربوط به ثبات مالی در صدر مباحثات پیرامون بازارهای مالی قرار گرفته است. ازآنجاکه بانک‌ها به‌عنوان هسته اصلی حوزه پولی- مالی به‌ویژه در کشورهای درحال‌توسعه شناخته می‌شوند، عمده مباحث بر ثبات بانک‌ها متمرکز شده است.یکی از منابع ریسکی که ثبات بانک‌ها را تهدید می‌کند، مطالبات معوق آنهاست. به‌منظور آزمون فرضیات مطرح‌شده در این زمینه مدلی طراحی شد تا به کمک آن بتوان نحوه ارتباط میان یک شاخص ساختاری رقابت، چند متغیر کنترل در سطح بانک و چند متغیر کنترل مربوط به محیط کلان اقتصادی را با مطالبات معوق بانک‌ها ارزیابی کنیم. نتایج برآورد مدل نشان داد که با افزایش رقابت در صنعت بانکداری به‌تدریج از میزان مطالبات معوق بانک‌ها کاسته می‌شود، بنابراین علاوه بر تمام فواید رقابت در این صنعت، باید بهبود کیفیت سید وام را نیز بر آن افزود. مثبت و معنادار بودن ضریب مربع شاخص تمرکز-بیانگر فراینده بودن ارتباط تمرکز و مطالبات معوق است.به این معنا که با افزایش تمرکز، مطالبات معوق به‌صورت فراینده افزایش می‌یابد و بالعکس با کاهش تمرکز و افزایش رقابت این مطالبات کاهش می‌یابد. افزایش نسبت وام به دارایی، مطالبات معوق بانک را می‌کاهد که این مسئله تا حدی بدیهی می‌نماید. افزایش سهم وام در دارایی بانک‌ها احتمالاً نسبت مطالبات معوق به دارایی‌ها را نیز خواهد افزود. به‌علاوه احتمالاً مراقبت کمتری هم در پرداخت این وام‌ها صورت گرفته است.یکی از دلایلی که شاید بتوان برای این مسئله ذکر کرد، دشواری کنترل و مدیریت بانک‌های بزرگ است. هر چه شاخص آزادی اقتصادی عدد بزرگ‌تری را نشان دهد، احتمالاً مطالبات معوق بیشتری را در بانک‌ها شاهد خواهیم بود. این مسئله با این توضیح که بانک‌ها به نظارت و کنترل بیشتری نیاز دارند تا اقدامات کم‌ریسک‌تری را انجام دهند، قابل‌درک می‌شود.در واقع، قوانین و نظارت‌های مؤثر برای حفظ ثبات سیستم بانکی اجتناب‌ناپذیر است. اینها مواردی است که آزادی اقتصادی را کاهش داده و رشد اقتصادی تأثیر مثبتی بر سطح ثبات بانک‌ها بر جای می‌گذارد.

شرق؛ بانک مرکزی چه در جایگاه نهاد ناظر بر بانک‌ها و چه به‌عنوان سیاست‌گذار پولی باید از هر نوع پرتگاهی برای فساد و تعارض منافع دور باشد. این مسئله‌ای است که به‌تازگی بیش از پیش در فضای کارشناسی پررنگ شده است. سیدفرید موسوی، نایب‌رئیس کمیسیون اقتصاد و نماینده مردم تهران، درهای گردان را به‌عنوان یکی از اشکال مهم تعارض منافع، از مهم‌ترین معضلاتی می‌داند که سال‌هاست دامن‌گیر نظام بانکی ایران شده است. او با بیان اینکه تا امروز برای این مسئله خلأ قانونی وجود داشته، به طرح بانکداری اسلامی اشاره می‌کند که در صورت تصویب قادر است بخش‌هایی از این معضل را مرتفع کند. همچنین به گفته او لایحه تعارض منافع که مدتی طولانی است بلاتکلیف مانده و همتی برای به‌ثمررساندن آن وجود ندارد، احتمالاً در این دوره مجلس معلق خواهد ماند.

❧ از انتقادهای مهمی که درباره نظام بانکداری در ایران مطرح می‌شود، ضعف نظارتی بانک مرکزی به‌عنوان نهاد ناظر بر بانک‌های تجاری است. این ضعف در نظارت چه به‌لحاظ عدم اهتمام این بانک برای جمع‌آوری داده‌های قابل‌ استکا از این بانک‌ها به‌طور مستقل برای رصد آنها و جلوگیری از رفتارها و تصمیم‌های پرخطرهم‌شان و چه از نظر اقتدار بانک مرکزی برای اجرای تضمین‌شده سیاست‌های جلوگیری‌کننده از افزایش خارج از ثمر نقدینگی حاصل چه تصمیم‌گیری‌ها و عدم تصمیم‌گیری‌هایی از سوی مسئولان بانک مرکزی است؟ ملاحظات آنان در این زمینه چیست؟

عوامل متعددی را می‌توان در زمینه ضعف بانک مرکزی نام برد؛ ضعف قانونی، ساختاری، فناوری یا وجود تعارض منافع؛ اما مشخص نیست که سهم هر یک از این عوامل چقدر است، زیرا هنوز هیچ مطالعه مشخصی درباره تعیین سهم هر یک از عوامل در ضعف بانک مرکزی صورت نگرفته است. حسب نقشی که بانک مرکزی و شبکه بانکی در اقتصاد ما دارند، تقریباً بیش از ۸۰ درصد بار تأمین مالی اقتصاد بر عهده آنان است، عمدتاً اقتصاد ما بانک‌محور است، پس ضعف نهاد ناظر و سیاست‌گذار ما یعنی بانک مرکزی خطای قابل بخششی نیست و نمی‌شود حتی از کوچک‌ترین علتی هم که موجب ضعف عملکرد آن می‌شود، چشم‌پوشی کرد؛ بنابراین باید به همه عوامل با یک نسبت و یک توجه کرده و تلاش کرد تا مرتفع شوند.

❧ منظورشان از تعارض منافع در اینجا به‌طور مشخص معضل درهای گردان است، یعنی فکر می‌کنید سوابق و آینده شغلی تصمیم‌گیرندگان در این ملاحظات دخیل بوده است. درست می‌گویم؟ همین‌طور است. یکی از مواردی که به‌تازگی، هم جامعه کارشناسی هم جامعه عملیاتی بیشتر درباره آن بحث می‌کنند، معضل درهای چرخان بین بانک مرکزی و شبکه بانکی است که این روزها پررنگ‌تر شده است. ❧ حالا که نمایندگان از این معضل در نظام بانکی و خلأهای قانونی مربوط به آن مطلع هستند، برای حل این مسئله تا امروز در عرصه قانون‌گذاری با اصلاح قوانین چه کرده‌اند؟

ما در مجلس در قانون بانکداری اسلامی به این معضل پرداختیم که در این دوره مجلس تقریباً نهایی شده و به تصویب کمیسیون رسیده و کلیات آن هم در صحن علنی مصوب شده است. تلاش کردیم که از لحاظ قانونی سدی در راه این معضل تعریف کنیم تا از این طریق بتوانیم ضمن جلوگیری از این معضل رانت اطلاعاتی و ارتباطی‌ای را که الان وجود دارد و می‌تواند ما را محدود

در پی وقوع سیل در سیستان و بلوچستان

۷۰ راه روستاییی کماکان مسدود است

شرق: درحالی‌که خبر می‌رسد راه مواصلاتی ۳۰۰ روستا در سیستان و بلوچستان بازگشایی شده اما معاون وزیر راه‌وشهرسازی خبر می‌دهد که کماکان راه روستایی ۷۰ روستا مسدود است و باید در انتظار فروکش سیلاب بود. **۹۰۲ راه اصلی و فرعی سیستان و بلوچستان بر اثر سیل مسدود شد**

عبدالحاشم حسن‌نیا، معاون وزیر و رئیس سازمان راه‌داری و حمل‌ونقل جاده‌ای در گفت‌وگو با «شرق» خبر می‌دهد: در پی وقوع سیل ۲۷ محور اصلی و فرعی و ۸۷۵ راه روستایی بر اثر سیل و طغیان رودخانه‌ها دچار انسداد شده بود اما با تلاش ۲۲۲ نفر نیروی راه‌داری و به‌کارگیری ۳۷۵ دستگاه ماشین‌آلات نیمه‌سنگین و سنگین فعال راه‌داری تاکنون ۲۷ محور اصلی و فرعی و ۸۰۵ راه روستایی بازگشایی شده است. باین‌حال او می‌گوید کماکان تلاش برای بازگشایی حدود ۷۰ راه روستایی همچنان ادامه دارد.

تخریب کامل ۱۶ پل و آبرو

حسن‌نیا می‌گوید ۷۰ اکیپ راه‌داری جهت بازگشایی و رفع مشکل مناطق آسیب‌دیده مشغول فعالیت هستند و ادامه می‌دهد: بر اثر وقوع سیل حدود ۱۶ دستگاه پل و آبرو کاملاً تخریب شده است و حدود ۱۶۲ ابنیه شامل آب‌نما و پل دچار آسیب و خسارت شده است.او همچنین می‌گوید: هزارو ۷۶۳ کیلومتر از راه‌های اصلی و فرعی و سه هزارو ۸۶۰ کیلومتر از راه‌های روستایی تخریب یا دچار آسیب شده است.معاون وزیر راه‌وشهرسازی می‌افزاید: در محورهای مواصلاتی استان سیستان و بلوچستان تاکنون ۶۰ هزار مترمکعب خاک‌برداری و ریزش‌برداری و ۲۰۰ هزار مترمکعب خاک‌ریزی انجام شده است. رئیس سازمان راه‌داری و حمل‌ونقل جاده‌ای می‌گوید:

اقتصاد

سیدفرید موسوی: معضل درهای گردان با طرح بانکداری اسلامی حل خواهد شد

لایحه تعارض منافع در تعلیق

کند، از بین ببریم. در بسیاری کشورها حسب نقشی که چرخش افراد بین بانک‌های تحت نظارت و نهاد ناظر ایفا می‌کرد و موجب می‌شد حوزه نظارت تضعیف شود و همچنین سیاست‌گذار پولی را توانستند تضعیف کنند، از میان برداشتند و امیدواریم از نظر قانونی هم آنچه ما تصویب کردیم کام مثبتی در این راستا در کشور ما باشد. ❧ بخش‌هایی از این طرح که برای حل مشکل تعارض منافع است، دقیقاً چه مواردی را شامل می‌شود؟ در صورت تصویب طرح چقدر می‌تواند در حل این معضل موفق باشد؟

همان‌طوره که خودتان اشاره کردید، ما خلا قانونی داریم و در هیچ‌یک از قوانین پیشین ما رفت‌وآمد کارکنان و مدیران شبکه بانکی با بانک مرکزی یا برعکس آن اصلاً پیش‌بینی نشده بود و بر همین اساس شاهد جابه‌جایی‌های مکرر در نظام بانکی بوده و هستیم. ما اکنون رابطه رسمی نیروی انسانی بانک مرکزی با شبکه بانکی در حین خدمت در بانک مرکزی را به هر شکلی اعم از سهام‌داری یا داشتن سمت تا حدودی در دربارۀ تعیین سهم هر یک از عوامل در ضعف بانک مرکزی صورت نگرفته است. حسب نقشی که بانک مرکزی و شبکه بانکی در اقتصاد ما دارند، تقریباً بیش از ۸۰ درصد بار تأمین مالی اقتصاد بر عهده آنان است، عمدتاً اقتصاد ما بانک‌محور است، پس ضعف نهاد ناظر و سیاست‌گذار ما یعنی بانک مرکزی خطای قابل بخششی نیست و نمی‌شود حتی از کوچک‌ترین علتی هم که موجب ضعف عملکرد آن می‌شود، چشم‌پوشی کرد؛ بنابراین باید به همه عوامل با یک نسبت و یک توجه کرده و تلاش کرد تا مرتفع شوند.

❧ میان انواع تعارض منافی که نظام بانکی ما با آن مواجه است مثل تعارض درآمد، وظایف و... قانون‌گذاران و فضای کارشناسی اهتمام بیشتری بر مسئله درهای گردان به خرج دادند. آیا صرفاً فراگیربودن درهای گردان دلیل این توجه است یا علت دیگری وجود دارد؟

توجه داشته باشید که این مسئله علاوه بر بُعد نظارت، بُعد سیاست‌گذاری را هم تحت تأثیر قرار می‌دهد و رسماً سیاست‌گذاری را با خلل مواجه می‌کند. بانک مرکزی سیاست‌گذار پولی ماست و اگر رانت‌های اطلاعاتی و ارتباطی وجود داشته باشد، به‌جای کلان‌نگری انحراف‌هایی ایجاد می‌شود. تعیین نرخ‌های سود بانکی نمونه آن است. وقتی بانک مرکزی می‌خواهد سیاستی را روی این نرخ‌ها اعمال کند باید کلان‌نگر باشد و کلیت اقتصاد را با مدنظر قراردادن عوامل خارجی مدنظر قرار دهد، اما اگر این دچار تضاد منافع با شبکه بانکی شود، ممکن است شبکه بانکی که به دنبال سود یا حداکثرکردن منافع است، نظیر سود را به چالش بکشد. موارد مختلف دیگری را هم می‌شود در این خصوص تعریف کرد و این ارتباط سیاست‌ها را با چالش جدی مواجه می‌کند و باعث می‌شود که هم تعیین و تعریف سیاست‌ها و هم اجرای آنها با مشکل مواجه شود. خود بحث نظارت هم خیلی اهمیت دارد. ممکن است این چرخش بین نیروهای انسانی مانع نظارت صحیح شود و خطاهایی

مؤسسات مالی ورشکست‌شده از محل منابع عمومی کشور بود. آیا سوابق و آینده شغلی تصمیم‌گیرندگان در این ملاحظات دخیل است؟

تصمیمی که در سال ۹۶ اخذ شد، در شرایط خاصی گرفته شد و تنها سوابق و آینده شغلی کارکنان در آن دخیل نبوده است، شرایط بدی در کشور ایجاد شده بود و به‌رحال باید تصمیمی در این خصوص گرفته می‌شد. البته قابل دفاع نیست و می‌توانست نظارت و مراقبت‌ها زودتر اتفاق بیفتد و جا داشت بانک مرکزی قدرتمندتر عمل و نظارت کند تا ما شاهد چنین صحنه‌های تلخی در نظام اقتصادی و اجتماعی کشور نباشیم. همان‌طور که گفتم، سیاست درهای گردان وجود نداشت و مع‌های برایش تعریف نشده بود، پس طبیعتاً تصمیم‌گیران آینده شغلی خود را هم مدنظر قرار می‌دادند. کشورهای دیگر بسیار زودتر از ما برای این قضیه چاره‌اندیشی و محدودیت‌های لازم را اخذ کردند. این در حالی است که ما سال‌ها به‌کرات شاهد انتقال مدیران عالی‌رتبه بانک مرکزی و بانک‌ها هستیم.

❧ برای حل مسئله تعارض منافع، طرح تعارض منافع تعریف شده بود، اما مدتی طولانی معلق ماند. این طرح اکنون در چه مرحله‌ای است و به کجا رسیده؟

از دستور کار کمیسیون ما خارج شده، کمیسیون مشترکی از کمیسیون های متخلف در این خصوص، تعیین شد. من از آن اطلاعی ندارم.

❧ شما یکی از نمایندگان پیگیر این طرح بودید، اما ظاهراً آن را به حال خود رها کرده‌اید، علت چیست؟ آیا اصلاً می‌توان امیدی به طرح در این دوره مجلس داشت؟

تعارض منافع لایحه دولت است، اما بعید می‌دانم در این مجلس اصلاً فرصتی باشد که آن را به نتیجه برسانیم. اگرچه قبول دارم که مدتی طولانی است که بلاتکلیف مانده.

❧ طرح تعارض منافع با طرح مطلعین مفاسد اداری همپوشانی داشت و در مواردی این دو طرح منوط به اجرای یکدیگر بودند، با این حساب طرح مطلعین که دستاویز خوبی برای مبارزه با فساد اداری بود به‌لاتکلیف خواهد ماند.

آن طرح همچنان در کمیسیون قضائی مسکوت مانده، البته گفتند دولت لایحه‌ای داده که در آن به لایحه مطلعین مفاسد اداری اشاره شده است. متأسفانه ما هرچه تلاش کردیم نتوانستیم از آن نتیجه مطلوب بگیریم.

خبر

تخصیص ۱۰۰ میلیارد تومان به سیل‌زدگان ۱۳ استان

● رئیس سازمان برنامه و بودجه از تخصیص صد میلیارد تومان تنخواه برای پرداخت‌های فوری در مناطق سیل‌زده استان‌های سیستان و بلوچستان، کرمان و هرمزگان خبر داد.به گزارش تسنیم، رئیس سازمان برنامه و بودجه اعلام کرد از رئیس بنیاد مسکن انقلاب اسلامی خواسته‌ام برای تسکین آلام و رفع نیازهای فوری هم‌میهنان سیل‌زده در سیستان و بلوچستان، هرمزگان و کرمان به‌سرعت از آن مناطق بازدید و نسبت به برآورد خسارات اقدام کنند.

فروش برندهای جعلی سیگار با نام شرکت دخانیات ایران در بازار

● فعالان بازار از توزیع فراوان و انبوه سیگارهای قاچاق در بازار مصرف کشور و گسترش تولید و فروش برندهای جعلی با نام شرکت دخانیات ایران هشدار دادند و خواهان جلوگیری و ممانعت از تولید و توزیع غیرقانونی این نوع از محصولات در بازار شدند.به گزارش تسنیم، سیاوش افضلی، مدیرعامل دخانیات ایران، در بازدید سرزده خود از بازار فروش محصولات دخانی در خیابان مولوی تهران، ضمن بررسی دغدغه فعالان بازار محصولات دخانی، فضای کسب و کار این حوزه از اقتصاد کشور را ارزیابی کرد.

سهمیه بنزین یارانه‌ای میادان تصویب شد

● سرپرست معاونت صید و بنادر ماهیگیری سازمان شیلات ایران گفت: صیادان برای دریافت سهمیه بنزین به قیمت یارانه‌ای پس از ابلاغ مصوبه و تکمیل فرایند، در سامانه تجارت آسان ثبت‌نام کنند.به گزارش تسنیم، سیدپرویز مجبی، افزود: برای اختصاص سوخت به صیادان فرایندی تعیین شده است تا صیادان بتوانند اطلاعات خود را در شرکت ملی پخش با عنوان «سامانه تجارت آسان» ثبت کنند تا سهمیه آنها از این طریق اختصاص یابد.او با بیان اینکه هشت هزار فروند قایق صیادی مجوزدار با سوخت بنزین در کشور وجود دارد، گفت: بر اساس برآورد ما در سازمان شیلات، حداکثر نیاز ماهانه هر شناور صیادی به بنزین حدود هزارو ۴۰۰ لیتر است که دستگاه‌های ذی‌ربط نیز با اختصاص حدوداً همین مقدار سوخت موافقت کردند.

آسایشگاه سالمندان پناه

مفتخر است با بهترین امکانات

آماده خدمات رسانی به

سالمندان عزیز بصورت شبانه روزی می باشد.

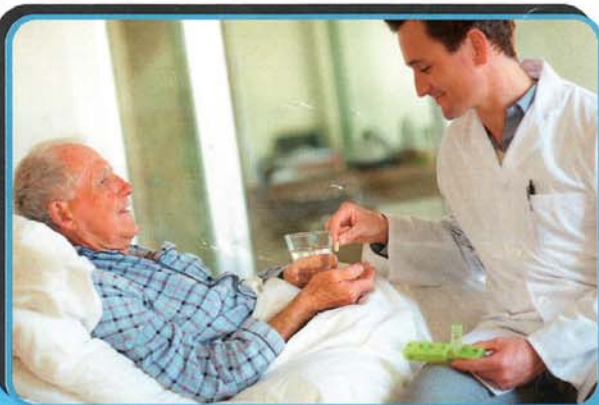

در محیطی آرام با کادری مجرب فیزیوتراپی و کار درمانی سالمندان در محل

ویزیت پزشکی برگزاری جشن و اعیاد مختلف و برنامه های مفرح

حضور روانشناس

حضور ۲۴ ساعته پرستار و انجام خدمات درمانی

خیابان قاطمی، روبروی وزارت کشور

خیابان چهارم (میرزایی بی غش)

کوچه رامین پلاک ۱۰

۵۰ ۱۵ ۹۹ ۸۸ - ۴۱۰۰ ۹۵ ۸۸

۱۶ ۱۷۷۷۱۱۲۶۰۹ - ۵۵ ۴۵۵ ۹۹۱۸۸